

Nr 120.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss ändring i de för statslån till Limedsforsen—Särna järnvägsaktiebolag föreskrivna villkor; given Stockholms slott den 5 februari 1926.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Viktor Larsson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 februari 1926.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Larsson anför:

Den 15 december 1916 beviljade Kungl. Maj:t koncession å järnväg av 1,435 meters spårvidd från Limedsforsens station å statens järnvägar till Särna i Kopparbergs län. Sedan koncessionen med Kungl. Maj:ts tillstånd överlåtits å Limedsforsen—Särna järnvägsaktiebolag, har Kungl. Maj:t genom resolution den 28 augusti 1922 fastställt kostnadsförslag för ifrågavarande järnvägsanläggning att, såvitt kostnaden skulle tagas till grund för sökt statslån, sluta

å 7,600,000 kronor ävensom för utförande av järnvägsanläggningen beviljat nämnda bolag ett lån å 5,140,000 kronor ur fonden för att underlätta åstadkommandet av bibanor i vissa delar av riket. För detta lån har i anslutning till de av 1911 års riksdag för låneunderstöd från fonden meddelade villkor och bestämmelser stadgats, bland annat, att av fullmäktige i riksgäldskontoret beträffande utbetalning av låneunderstödet skulle iakttagas, att en tredjedel av lånet skulle inestå, till dess in-teckning i järnvägen med bästa förmånsrätt medgivits för förut lyftade andelar av lånet, att nämnda tredjedel ej finge utbe-kommas, förrän in-teckning för dess belopp med förmånsrätt framför varje annan fordran än statens blivit i järnvägen behörigen meddelad, samt att en femtondel av försträckningen eller 342,666 kronor skulle inestå, till dess besiktning av järnvägsanläggningen blivit i överensstämmelse med § 2 mom. 2 av kungörelsen angående ordningen för avsyning och besiktning av enskilda järnvägar och deras upplåtande för allmän trafik den 11 december 1874 förrättad samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat tillstånd till järnvägens öppnande för allmän trafik. Därefter har Kungl. Maj:t den 25 maj 1923 förklarad bolaget berättigat att av ifrågavarande lån vid olika tidpunkter lyfta vissa angivna belopp om tillhoppa 3,162,400 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet har 1923 års riksdag godkänt ändrade villkor och bestämmelser för lån från ifrågavarande fond, att gälla beträffande statslån, som efter den 30 juni 1923 utlämnades från fonden. I fråga om innehållande av viss del av statsunderstödet stadgas, att allenast en femtondel av det beviljade statsunderstödet skall inestå, till dess in-teckning med bästa förmånsrätt meddelats i järnvägen samt ovan omförmälda besiktning för-rättats och tillstånd meddelats till banans öppnande för allmän trafik.

I skrivelse den 1 februari 1926 har Limesforsen—Särna järnvägsaktiebolag anført i huvudsak följande:

Enligt omförmälda resolution den 28 augusti 1922 hade bolaget, innan in-teckning i järnvägen meddelats, rätt att av det beviljade statslånet utbekomma i mån av behov allenast två tredjedelar eller sålunda 3,426,666 kronor 67 öre. Bolaget, som härav lyftat hela det av Kungl. Maj:t hittills anvisade beloppet, 3,162,400 kronor, ärnade inom närmaste tiden inkomma till Kungl. Maj:t med framställning om att lyfta återstoden eller 264,266 kronor 67 öre.

Utöver sistnämnda belopp, vilket bolaget påräknade att inom en snar tid-rymd få lyfta, hade bolaget för närvarande följande disponibla tillgångar, vilka icke ännu nedlagts å järnvägsbyggnaden, nämligen å bankräkningar omkring 180,000 kronor samt obligationer, avsedda att försälas och realiseras till om-kring 537,000 kronor, eller sålunda tillhoppa omkring 980,000 kronor. Härutöver innehade bolaget Särna och Idre kommuners reverser å tillhoppa 400,000 kronor, vilka dock icke vore till betalning förfallna, förrän järnvägen blivit terrasserad, rälslagd och grusad fram till den bestämda slutpunkten i Särna kyrkoby.

Av den fastställda kostnadssumman, 7,600,000 kronor, hade till och med utgången av år 1925 å järnvägsbyggnaden nedlagts för anskaffande av förråds-artiklar 808,824 kronor 74 öre samt i övriga kostnader 3,785,989 kronor 50 öre eller tillhoppa 4,594,814 kronor 24 öre, vadan återstående kostnader borde uppgå till 3,005,185 kronor 76 öre.

Huruvida det fastställda kostnadsförslaget komme att till fullo innehållas, vore enligt bolagets mening ännu icke möjligt att exakt bedöma. Mycket berodde härvid på huruvida arbetslönerna komme att i stort sett hålla sig å nuvarande nivå eller huruvida en oförutsebar höjning med motsvarande förryckning av kostnadsplanen visade sig oundgänglig samt vidare till vilket belopp vissa förrådseffekter kunde efter byggnadsarbetenas avslutande realiseras. Bolaget hade dock å dessa förrådseffekter verkställt mycket kraftiga avskrivningar.

Emellertid ansåge bolaget, att ett av statens kontrollant vid järnvägsbyggnaden uppskattat överskridande vid utgången av år 1924 av kostnadsförslaget blivit under år 1925 väsentligt reducerat samt att en av nämnde kontrollant beräknad ytterligare avskrivning å ovan omförmälda förrådseffekter av ej mindre än 100,000 kronor skulle visa sig högre än som varit behöfligt. Bolaget skulle jämväl i fortsättningen vinnlägga sig om att vidtaga alla besparingar, som kunde göras utan skada för järnvägsföretaget. På grund härav ansåge bolaget sig tills vidare kunna utgå ifrån att kostnadsförslaget icke skulle behöva överskridas.

Ovan omförmälda belopp å omkring 980,000 kronor, som bolaget nu hade disponibla för täckande av återstående kostnader, omkring 3,000,000 kronor, syntes i det närmaste bliva förbrukade under augusti månad 1926. Den återstående tredjedelen av statslånet samt de av Särna och Idre kommuner genom förberörda reverser tecknade belopp kunde icke erhållas, förrän järnvägsbyggnaden praktiskt taget vore färdigställd. Varken bolagets fordran å den innestående delen av statslånet eller å kommunernas reverser kunde tänkas utan vidare vara belåningsbara i bank. Att i och för belåning förstärka dessa bolagets fordringar med personlig borgen av medlemmarna i bolagets styrelse syntes med hänsyn till de ruinerande förluster, som borgensåtaganden i dessa tider medfört även i från början mindre riskfyllda fall än detta, icke böra ifrågasättas. Ej heller förefunnes, enligt vad bolaget uttrönt, någon utsikt att å ett banklån erhålla borgen av de av järnvägsanläggningen särskilt intresserade kommunerna, nämligen Lima, Transtrand, Särna och Idre. Dessa kommuner hade för att möjliggöra järnvägsanläggningen redan genom aktieteckning iklätt sig så stora förbindelser, att man icke rimligtvis kunde begära, att de skulle påtaga sig risken att få gälda än mera.

Vid nu angivna förhållanden hade det icke syntts bolaget återstå något annat än att anmäla sakens läge hos Kungl. Maj:t och i tid varsko därom, att bolaget i slutet av sommaren 1926 stode inför nödvändigheten att nedlägga arbetena å järnvägsbyggnaden, därest några utvägar till lösning av det föreliggande finansieringsproblemet icke kunde utfinnas. Bolaget anhölle emellertid härvid tillika att få fästa uppmärksamheten på den möjlighet till sakens ordnande, som låge i en sådan ändring av ovanberörda resolution, att föreskriften om innehållande av en tredjedel av lånebeloppet, intill dess inteckning meddelats, komme att helt utgå. Till stöd för en dylik ändring ville bolaget ytterligare åberopa, att i fråga om statslån, som från och med den 1 juli 1923 utginge ur ifrågavarande fond, icke längre funnes föreskrift om innehållande av en tredjedel av statslånets belopp, intill dess inteckning i järnvägen blivit meddelad.

Bolaget förklarar sig alltså anse att, då bestämmelsen om innehållande av en tredjedel utav statslån ur bibanefonden icke hade någon motsvarighet i de lånebestämmelser, som numera vore gällande för dylika statslån, samma bestämmelse borde kunna för möjliggörande av byggnadsarbetenas slutförande förklaras icke behöva tillämpas för bolagets vidkommande.

Yttranden.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i utlåtande den 3 februari 1926 anför, att bestämmelsen, att en tredjedel av lånet skulle inestå, tills in-teckning skett, varit synnerligen oläglig för järnvägsledningarna, som därigenom tvingats att söka genom tillfälliga lån i förväg finansiera en avsevärd del av järnvägsbygget. Det vore snarast förvånande, att dylikt hittills lyckats och att sådana svårigheter, som nu yppat sig för Limedsforsen—Särna järnväg, ej ofta inträffat. Dylika svårigheter hade emellertid redan beaktats av riksdagen, som år 1923 antog i ifrågavarande avseende ändrade bestämmelser för bibanefonden.

Styrelsen har därför hemställt, att, med ändring av vad därom nu är stad-gat i fråga om bolagets statslån, måtte meddelas föreskrift om innehållande av allenast en femtondel av statslånet i enlighet med ovan omförmälda av 1923 års riksdag beslutade villkor.

Jämväl *fullmäktige i riksgäldskontoret* hava i yttrande den 4 februari 1926 under återopande av de skäl, som av fullmäktige i yttrande den 24 augusti 1922 anfördes för den år 1923 beträffande allmänna järnvägs-lånefonden i före-varande hänseende vidtagna ändringen, tillstyrkt, att bolaget måtte erhålla samma lindring uti ifrågavarande avseende, som enligt 1923 års riksdagsbeslut medgivits de låntagare, vilka efter den 1 juli sagda år erhållit statsunderstöd från bibanefonden.

Departements-
chefen.

Såsom skäl för ändring av bestämmelsen, att en tredjedel av lån ur all-männa järnvägs- och bibanefonderna skulle inestå, intill dess in-teckning med-delats i vederbörande järnväg, framhölls år 1923, att behovet att utfå denna sista tredjedel eller väsentlig del därav i allmänhet inträdde just vid den tid-punkt, då bolagen hade att vidkännas dryga utgifter för betalning av inköpta skenor, och att det ej vore möjligt att vid denna tid hava fått lagfart å järn-vägen. Det framhölls vidare, att den då föreslagna och av riksdagen godkända ändringen av denna bestämmelse av praktiska skäl skulle medföra fördelar utan att statens säkerhet och rätt därigenom äventyrades.

Av utredningen i ärendet framgår, att de svårigheter vid enskilda järnvägs-byggnader, som föranlett ovan omförmälda, år 1923 vidtagna ändring av ifråga-varande bestämmelse, jämväl föreligga beträffande Limedsforsen—Särna järn-vägsaktiebolag. Det synes därför billigt, att bolaget för sitt lån erhåller den lindring i förevarande hänseende, som berörda ändring innebär och vilken finnes närmare angiven i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 8 januari 1923. Då den nya bestämmelsen icke gäller beträffande statslån, som beviljats före den 1 juli 1923, torde riksdagens medgivande till bestämmelsens tillämpande på bolagets statslån böra inhämtas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att beträffande rätt att lyfta det Limedsforsen—Särna järn-vägsaktiebolag den 28 augusti 1922 beviljade statslån å 5,140,000 kronor skola lända till efterrättelse de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 8 januari 1923 i sådant hän-

seende angivna, för efter den 30 juni 1923 beviljade lån gällande villkor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

1926. 12. 1. 1926. 12. 1. 1926. 12. 1.